

BEDENLER DİRENİYOR, ARZULAR UYANIYOR! GEZİ PARKI DİRENİŞİNE DAİR BİRKAÇ SÖZ...

İpek Tabur

Şehir merkezinde soluk alınabilecek nadir parklardan birinin tahrifatına ve yıkılmasına karşı nöbet tutan çeşitli görüşlerden aktivistlerin sabahın erken saatlerinde gazlı, coplu bir polis müdahalesiyle güne uyanması ve çadırlarının yakılması kısa sürede geniş halk kitlelerinin, yönetici sınıfın girişimlerini ve projelerini kuvvet zoruyla benimsetme çabalarına karşı direnmelerine ve kendiliklerinden siyasal bir edilgenlikten etkinliğe adım atarak birtakım istekleri ve talepleri dile getirmeye başlamalarına yol verdi. Gezi Parkı direnişinin doğası ve yapısı, harekete katılanların siyasal görüşleri, motivasyonları, talepleri, toplumsal konuları, üretilen söylemlerin ideolojik boyutu ve daha genel olarak direnişin Türkiye toplumsal, siyasal ve ekonomik hayatı için arz ettiği önem hakkında çok şey konuşuldu, yazılıp çizildi. Kimilerine göre mevzu bahis olan çevreci hassasiyetlerdi, kimilerine göre iktidar partisinin halkın geniş kesimlerinin yaşam biçimlerini düzenleme ve kontrol etme girişimlerine yöneltilen tepkiydi. Kimilerine göreyse daha geniş ölçekte yürürlüğe konulmaya çalışılan şehir planlamasından ekonomi siyasalarına kadar uzanan neoliberal devlet politikalarına geçit vermeyeceğiz diyen bir hareketti Gezi Parkı direnişi. Tüm bu savların birbirleriyle ayrıştırılamaz bir şekilde iç içe geçtiğini ve Gezi Parkı direnişi hakkındaki gerçekliğin farklı boyutlarını gözler önüne serdiğini düşünüyorum.

Gezi Parkı direnişi, en nihayetinde, park boşaltıldıktan ve meydan polis ablukasına alındıktan sonra filizlenen “duran insan” eylemiyle de doruk noktasına ulaştığını düşündüğüm, baskıcı, otoriter, sömürgeci, hak hukuk tanımaz, militarist, homofobik, transfobik, cinsiyetçi, tektipleştirici faşist politika ve uygulamalara, bedenlerin, bir “dur” deme hareketiydi. Gezi Parkı, direnen “çıplak” bedenlerin polis şiddetiyle gerçek yüzünü açık eden devlet şiddetine “dur” deme hareketiydi. Bedenler hareketlendi ve taksimi yayalaştırma projesi hayata geçirildi, adalet ve özgürlük için yürüyüş kültürü bir hayli kitlesel bir boyut kazandı. İstanbul sokakları gece gündüz demeden yürüyen insanlarla dolup taşı. Bedenler dile geldiler, sloganlarla, duvar yazılarıyla kendilerinden çalınan sözü geri aldılar. Bedenler gaza geldiler ve insanlar hükümetin çatlayan hegemonyasına rıza göstermeyen halk karşısında gaz bombalarından, coplardan, TOMA’lardan; bir dizi sindirme ve korkutma politikalarından başka tutunacak bir şey bulamadığını gördü.

Neticede, kanımca Gezi Parkı, iktidar partisinin söylemleriyle ve pratikleriyle tanımlamaya, sindirmeye, sabitlemeye, fişlemeye ve korkutmaya çalıştığı bedenleri bir araya topladı. Bu bedenlerin parklarda ve meydanlardaki birlikteliği kısmen zorunlu bir birliktelik olsa da, neticede, bu sürecin parçası her beden diğerleriyle karıştı, “öteki” olarak tanımladığını deneyimleme imkânına erişti. Bu karışımın bireysel ve kitlesel düzeydeki etkilerinin ne olduğuna dair örnekleri insanların cinsiyetçi sloganlar atmayı bırakmasında, LGBT bireyler hakkında değişen söylemlerde, taleplerini ve isteklerini dile getirmek için örgütledikleri mahalle parklarındaki halk meclislerinde deneyimledikleri katılımcı demokratik pratiklerde, Trans Onur Haftası’na artan katılımı daha şimdiden görebiliyoruz. Bu noktada bir şeyin altını özellikle çizmek istiyorum. İnsanların etrafta işleri halleden büyük liderler olduğunu ve diğerlerinin onları izlemesi gerektiğini düşünmesini sağlamak iktidar sahipleri için gerçekten çok önemlidir. Bu aynı zamanda insanları küçük düşürmenin, alçaltmanın ve pasifleştirmenin yollarından biridir. Mahalle parklarında toplanan ve görüşlerini ifade ederek komisyonlar oluşturan insanlar bağlamında düşündüğümde bence Gezi Parkı direnişinin en büyük kazanımlarından biri de “tek adam” kültürünün ve paternalist bir siyaset anlayışının hâkim olduğu bu coğrafyada insanların bunun üstesinden gelmek için kendiliklerinden eyleme geçmeleridir. Dahası, eğer ki Gezi Parkını bir halk direnişi olarak nitelendiriyorsak, tüm bir süreç iktidarın halkın görüşünden yana olmadığını bir kez daha açıklığa kavuşturmuştur. Bu noktada Noam Chomsky’nin izinden giderek iktidarın hiçbir dönemde halkın elinde olmadığını söyleyebiliriz. Böylesi bir durumda iktidar alanlarının halk tarafından olabildiğince genişletilmesi ve yoğunlaşmış iktidar merkezlerini parçalama mücadelesine devam edilmesi gereklidir. Her ne kadar kazanılan her zaferle birlikte daha önce farkına bile varmadığımız başka otorite ve baskı biçimlerinin olduğunu keşfedecek olsak da Gezi Parkı direnişinden yola çıkarak oluşturacağımız stratejiler ve ittifaklar sayesinde verilen mücadelenin güçlenmesini ve süreklilik kazanmasını sağlayabiliriz.

Bu bağlamda, diğer bir kazanım ise şiddete dayalı –dışlanmanın şiddeti, görünmez kılınmanın, sessizleştirilmenin şiddeti, güçsüzleştirilmenin, tahakkümün ve sözde rızanın şiddeti– bir toplumda, şiddet temelli olmayan kişiler arası iletişim ve kolektif örgütlenmenin mümkün olduğunu görmek, baskı üzerinden değil katılım temelli bir birliktelik yaratmanın heyecanını deneyimlemektir. Ayrıca Gezi Parkının pek çok insanın süreç boyunca görüşlerini çekinmeden, korkmadan, belki biraz sesleri titreyerek ancak özgür bir şekilde ifade etme şansını yakaladıkları bir mekân olduğunu düşünüyorum. Kanada’da yaşayan Perulu *queer* bir aktivist olan Luis Jacob’un sözleriyle “Bir kere bunun tadına baktınız mı –insana somut bir gerçekliği olan gerçek bir insan gibi davranıldı mı– ve birilerine karşılıksız bir şeyler verip karşılıksız bir şeyler

aldığınızda ve otoritenin tahakkümü ve baskısı olmadan kendi failliğinizi sahnelediğinizde, artık bunun bir geri dönüşü olmuyor. Bir arzu uyanmış oluyor! Korku zincirleri yavaş yavaş çözülüyor.”

Çıkarmamız gereken sonucun bozgun olmadığını düşünüyorum çünkü biz tüm bir direniş boyunca tek değil çok renkli, tek değil çok sesli, tek değil çok boyutlu bir insan olma durumunu, imkânsız olanı talep etme edimini deneyimledik ve paylaştık. Yazıya Gilles Deleuze'den çok yerinde olduğunu düşündüğüm bir alıntı ile son vermek istiyorum, çünkü en nihayetinde, hepimiz bu süreç boyunca ve halen umut ve korku, neşe ve keder arasındaki bir duygular yelpazesinde salınıp duruyoruz. “Kederli ruhları desteklemek ve propagandasını yapmak için bir despota ihtiyaçları olduğu gibi, despotun da amacına ulaşmak için ruhların kederlenmesine ihtiyacı vardır. Tiranlıklar ve dinsel-teokratik rejimler, bedenlerde mümkün olduğunca kederli duygular uyandırmak zorundadırlar.” Zaman kederlenme zamanı değil, bedenlerimize, duygularımıza, düşüncelerimize, değerlerimize, mekânlarımıza, taşımıza, toprağımıza, ağacımıza indirilen darbelere direnme, insanların yapıp etme ve özgürleşme kudretlerini serbest bırakacak siyasal tarzlar arayışını yoğunlaştırma zamanıdır!